

kakovosti. V projektu je sodelovalo šest evropskih klekljarskih centrov, poleg koordinatorke, Čipkarske šole Idrija, ki je v projektu sodelovala s pridruženim partnerjem Modni studio Mojca Celin, še klekljarski centri iz Italije, Španije, Belgije, Nemčije in z Malte. Glavna projektna aktivnost je bila rekonstrukcija 18 primerov oblačil iz različnih časovnih obdobij pred prvo svetovno vojno, ki so jih krasile ročno klekljane ali šivane čipke. Za Čipkarsko šolo Idrija ima projekt še posebej veliko dodano vrednost, saj smo v okviru projektnih aktivnosti rekonstruirali najstarejšo ohranjeno ročno klekljano čipko v Sloveniji. To je svilena klekljana čipka, ki je nastala okoli leta 1693 in je bila najdena v grobnici družine Valvasor v Mediji.

Delovanje čipkarske šole v Idriji spada med aktivnosti, ki bodo omogočile, da Idrija postane eden od 13 regionalnih središč domače in umetnostne obrti (DUO). Treba pa je poudariti, da je delovanje šole vpeto med aktivnosti strategije razvoja občine Idrija, kjer ima čipka pomembno vlogo, potekajo pa ob podpori idrijskega občinskega vodstva in idrijskega gospodarstva ter združujejo štiri stebre idrijske čipke. To so Čipkarska šola Idrija, Mestni muzej Idrija, Društvo klekljaric idrijske čipke in Festival idrijske čipke.

Prav posebna priložnost za vse, ki se v Sloveniji na različne načine ukvarjamo s čipko, pa bo leta 2016, ko bo v Ljubljani svetovni čipkarski kongres mednarodne organizacije za šivano in klekljano čipko OIDFA.

Center DUO v Idriji še ni ustanovljen, je pa leta 2011 v okviru javnega zavoda Center za idrijsko dediščino začel delati Center idrijske čipke (CIČ). Njegovo temeljno poslanstvo je povezovanje stebrov idrijske čipke in promocija čipk tako na lokalni kot mednarodni ravni. Program dela CIČ je v postopku usklajevanja z vsemi stebri in Občino Idrija kot ustanoviteljem, vključuje pa tekoče delo na področju podeljevanja certifikatov za geografsko označbo porekla blaga idrijska čipka ter vpeljave nadzora nad podeljenimi certifikati, koordinacije sodelovanja med študentkami oblikovanja tekstilij in oblačil Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani in Društvom klekljaric idrijske čipke ter koordinacije sodelovanja med stebri idrijske čipke in njihovim enotnim zastopanjem. Med prioritetskimi nalogami CIČ bodo tudi promocija čipk med mladimi ter širše promocijske aktivnosti za popularizacijo čipke in izdelkov (klasičnih in modernih) v lokalnem in mednarodnem prostoru.

## PLETARSKA IN LONČARSKA ŠOLA V ROKODELSKEM CENTRU RIBNICA

O ustanovitvi Rokodelskega centra Ribnica, javnem zavodu za rokodelstvo, muzejsko in galerijsko dejavnost je v *Glasniku SED* pisala že direktorica, Polona Rigler Grm (2011: 83–84). Tokrat na kratko predstavljamo svoje poslanstvo, poudarjamo pa dve med temeljnimi andragoškim aktivnostmi, pletarsko in lončarsko šolo.

Enota za rokodelstvo zbirko suhe robe in lončarstva razstavlja na stalni razstavi z naslovom *V korak s časom*. Predstavljeni izdelki so s pridobljeno geografsko označbo Ribniška suha roba dokumentirani in popisani ter so trenutno v postopku računalniške obdelave z informacijskim sistemom Galis za vodenje muzejske dokumentacije. Naj dodam, da razstava ni usklajena s sodobnimi strokovnimi usmeritvami in potrebuje dopolnitev.

Enota za rokodelstvo svoje pedagoške in andragoške programe (tehniške in projektne dneve, prikaze, tečaje) izvaja v za to primernih prostorih, po zastavljenem programu pa v opremljeni suhorobarski in lončarski delavnici prikazuje tudi suhorobarske, lončarske in tudi druge rokodelske dejavnosti, značilne za suhorobarsko območje v občinah Ribnica, Kočevje, Sodražica, Loški Potok, Bloke, Dobropolje in Velike Lašče. Poudarek vsega izvajanja je na prepletu tradicije in sodobnosti.

S pomočjo sredstev programa Leader in na podlagi potreb po ohranjanju in prenosu znanj smo zasnovali pletarsko in lončarsko šolo; tako se imenujeta, ker obe ponujata program kontinuiranega triletnega izobraževanja za odrasle; gre za večurno izobraževanje z vnaprej določenim urnikom, poteka pa pod okriljem mentorjev – mojstrov rokodelstva. Menimo, da bo ta način izobraževanja omogočil ohranitev rokodelstva, saj so predvsem

tiste suhorobarske panoge, ki temeljijo na ročnem izdelovanju, najbolj ogrožene. Če se je še v 20. stoletju znanje izdelovanja prenašalo iz roda v rod, se je to v 21. stoletju spremenilo, tako da Rokodelski center postaja nepogrešljiv del kakovostnega preživljanja časa, kjer se ob delu tkejo tudi dobri medsebojni odnosi in je prijetno združeno s koristnim. Omenjeni šoli sta dobra dopolnitev vsebin, ki jih je za regionalne rokodelske centre Slovenije zasnoval dr. Janez Bogataj.

V šolskem letu 2011/12 je svoja vrata odprl prvi letnik obeh šol, v letu 2012/13 pa tudi drugi, ki je nadgradnja prvega tako v urjenju postopkov obdelave gradiv, izdelovanja predmetov, uporabi novega gradiva – ličja kot izdelovanja zahtevnejših predmetov. Prvo leto je bilo v obeh šolah 35 slušateljev, v letošnjem letu pa jih je 65.

V pletarski šoli si udeleženci s pomočjo mentorjev pridobijo veščine in znanja za izdelovanje pletarskih predmetov (raziskanih in dokumentiranih načinov izdelovanja) in pridobivanje in obdelavo surovin (leske in vrbe); obema surovinama smo v drugem letniku dodali še koruzno ličje. Udeleženci se s teorijo seznanjajo na predavanjih in z ogledom dokumentarne oddaje o pletarstvu v Ribniški dolini. Nadaljujejo z nabiranjem primerenih leskovih palic in z njihovo obdelavo v vitre, ki so polizdelki za različne pletarske izdelke, sita in rešeta ter spominke. Vsak si mora pripraviti in obdelati toliko viter, kolikor jih potrebuje za svoj izdelek. Ko si sami pripravijo tudi model, začnejo plesti košare. Drugi del pletarske šole se začne v delavnici pletarke Danice Benčina, kjer se udeleženci seznanijo s surovino, to je z vrbo in njeno obdelavo. Spoznajo tehniko izdelovanja vrbovih

\* Tina Zajc, univ. dipl. etnol. in kult. antropol., strokovna sodelavka, Rokodelski center Ribnica. 1310 Ribnica, Cesta na Ugar 6, E-naslov: info@rokodelskicenter-ribnica.si



Ročno oblikovanje gline v Lončarski šoli.  
Foto: Tina Zajc, Ribnica, 16. 4. 2012 (arhiv RC Ribnica)



Nabiranje leskovih palic za izdelovanje viter.  
Foto: Tina Zajc, Otavice, 6. 10. 2012 (arhiv RC Ribnica)

šib: cepljenje in »ublanje«. Ker se šola začne v zimskem času, se udeleženci z nabiranjem in beljenjem šibja srečajo v pomladnih dneh. Izdelki, ki jih spletejo iz vrbe, so: košarica, pehar, pladenj in cekar. Drugi letnik je nadgradnja prvega; udeleženci se urijo v tehniki izdelovanja in izdelajo koš iz leskovih viter po svoji izbiri, čajno iz leskovih viter, holandarico iz vrbovega šibja ter predpražnik iz ličja.

Praktično znanje so udeleženci nadgradili tudi z dvema predavanjema dr. Tadeje Primožič: s predavanjem Rokodelstvo v Sloveniji nekoč in danes ter o pomembnosti pridobivanja certifikatov OZS za rokodelske izdelke (Trženje dediščine) ter s predavanjem o postopkih izdelovanja, orodjih in gradivih. Predavanja bomo nadgradili tudi s temelji sodobnega oblikovanja.

Pletarska šola ni le pristočasna dejavnost, ki se po v naprej določenem urniku izvaja dve uri tedensko, saj se že nekaj udeležencev ukvarja s pletarstvom tudi doma, en udeleženec je za svoje izdelke pridobil tudi certifikat Rokodelstvo Art&Craft Slovenija, nekateri so lahko že demonstratorji obiskovalcem Rokodelskega centra Ribnica, svoje izdelke prodajajo doma ali v Muzejski trgovini Rokodelskega centra.

Lončarska šola izhaja iz nekdanje močne lončarske tradicije v Ribniški dolini. Danes in teh krajih delujejo še štiri lončarske družine ter ena keramičarka; vse smo pritegnili k sodelovanju. Izbrali smo metodo terenskega dela s konkretno udeležbo, saj so udeleženci obeh letnikov spremljali lončarja pri izkopu gline in si ogledali celoten proces, od predelave gline do nastanka izdelka. Prvi letnik je zasnovan na ročnem oblikovanju gline, od spoznavanja vrst glin do učenja različnih tehnik oblikovanja, udeleženci izdelajo posode zelenih oblik in velikosti; nato sledijo tehnike okraševanja – poslikave, krašenje z izdelovanjem vzorcev s kiso, tehnika vrezovanje vzorca, različne tehnike okraševanja: s štopiljko, z brizganjem, z bakrovim oksidom. Izdelajo si tudi ploščice, ki jih poljubno poslikajo in nato samostojno vgradijo kot ploskev za mizo ali drugo površino.

V drugem letniku se udeleženci učijo uporabljati lončarsko vreteno. Prvo trimesečje poteka ob vajah za centriranje gline in

oblikovanje cilindra. Nato začnejo oblikovati tudi zahtevnejše oblike, od vaze in vrča do potičnice. Lončarsko šolo je lani obiskovalo devet, letos pa jo obiskuje 29 udeležencev.

Za promocijo zavoda, popularizacijo rokodelstva in oblikovanje identitete kraja enota za rokodelstvo pripravlja dve prireditvi letno: izbor Kraljice suhe robe ob vsakoletnem Ribniškem semnju suhe robe in lončarstva in decembrski semenj, ki kot edina prireditvev v kraju obiskovalcem in predvsem otrokom pričara božično-novoletno vzdušje. Svojo dejavnost predstavljamo na različnih prireditvah in sejnih (leta 2011 Velikolaška tržnica, Medeni dnevi v Kočevju, sejem Vesna pred SEM v Ljubljani, Sejem Turizem in prosti čas v Ljubljani, leta 2012 Sejem v nakupovalnem centru Supernova: Promocijski dnevi – odkrivamo Slovenijo, Praznik pomladi na Gradežu, rokodelski sejem v Fabrianu, Italija, Srečanje centrov DUO v Škofji Loki, Camping&karavaning na Gospodarskem razstavišču ter 2. Slovenski podeželski parlament v Zrečah), preko spletne strani in spletne trgovine, kjer prodajamo izdelke suhe robe in lončarstva, ter preko spletnih socialnih omrežij (*Facebook, You tube*).

Enota za rokodelstvo projektno zaposluje enega strokovnega sodelavca, poleg tega se kažejo potrebe po zaposlitvi zunanjih sodelavcev za organizacijo in izvajanje pedagoških programov in raziskovalne dejavnosti.

Zavedamo se, da je potrebnega še veliko dela, da bo poslanstvo rokodelstva izpolnjeno, in to predvsem načrtovanja, sodelovanja s stroko in z drugimi regionalnimi centri DUO, vendar menimo, da smo z našimi usmeritvami in izvedenimi aktivnostmi na dobri poti do sodobnega in strokovno usmerjenega rokodelskega centra.

#### Viri

RIGLER GRM, Polona: Javni zavod Rokodelski center Ribnica – Zavod za rokodelstvo, muzejsko in galerijsko dejavnost. *Glasnik SED* 51(1,2), 2011: 83–84.